

2016 byla incidence karcinomu prostaty v České republice 141/100 000 mužů a mortalita v témže roce 30/100 000 mužů (1). V posledních několika letech lze pozorovat trend poklesu mortality a zvyšování incidence. Díky dostupnosti stanovení hladin PSA, možnostem léčby a průběhu se může karcinom prostaty řadit mezi chronická onemocnění. Klíčovým momentem v léčbě byl v roce 1941 objev Charlese Hugginse a Clarence Hodgese, kteří zjistili klíčovou souvislost mezi androgeny, bilaterální orchiektomií a později estrogenovou kastrací v léčbě karcinomu prostaty a v roce 1966 byl Charles Huggins za tento objev oceněn Nobelovou cenou (2, 3). Délka léčebné odpovědi na ADT je velmi variabilní a přibližně u 10–20 % pacientů během pěti let sledování dojde k progresi onemocnění do kastračně rezistentní fáze (4). V poslední době se v léčbě karcinomu prostaty změnilo mnohé. Může se zdát, že větší rozvoj se odehrál v léčbě CRPC, neboť nyní je k dispozici hned několik nových molekul, které rozšířily armamentárium léčebného ovlivnění této fáze onemocnění. Avšak pro hormonálně senzitivní onemocnění do nedávné doby byla jedinou možností androgen-deprivační terapie.

HORMONÁLNÍ LÉČBA

Karcinom prostaty patří mezi onemocnění, na jehož růstu se podílejí hormony a je tudíž ovlivnitelné hormonálními manipulacemi. Základním hormonem ovlivňujícím růst nádorových buněk prostaty je testosteron, který v téměř 90 % produkují Leydigovy buňky varlete. Minoritním podílem je testosteron produkován v kůře nadledvin (asi 5 %) a dále vzniká v periferní tukové tkáni konverzí z estradiolu. Vlastním účinným androgenem je dihydrotestosteron (DHT) vznikající z testosteronu působením enzymu 5 α -reduktázy (5). V mnoha případech je jediným projevem metastatického rozsevu nemoci vzestup PSA. Ve většině případů platí, že karcinom prostaty, který dosud nebyl systémově léčený, je závislý na přítomnosti androgenů. Nedílnou součástí přístupu k systémové léčbě karcinomu prostaty je tedy snižování hladin testosteronu pomocí ADT či orchiektomií (OE). Stanovení hladin PSA v séru je nejjednodušší metoda monitorace od-

povědi na systémovou léčbu. Zahájení hormonální terapie je u pacientů individuální a řídí se přítomností symptomů, hodnotou PSA, stagingem a gradingem onemocnění. U pacientů se symptomatickým onemocněním by měla být ADT zahájena spíše dříve nežli později, naopak u pacientů s asymptomatickým onemocněním lze s léčbou vyčkat, neboť léčba by mohla negativně ovlivnit kvalitu života.

KOMBINOVANÁ TERAPIE V LÉČBĚ MHSPC

Přestože většina pacientů zpočátku velmi dobře reaguje na ADT, doba trvání léčby je omezená a u všech pacientů dojde k progresi onemocnění do kastračně rezistentní fáze. V poslední době prokázalo mnoho látek účinnost v léčbě CRPC, a proto se začaly tyto látky používat v léčbě mHSPC s potenciálním cílem zpomalit progresi onemocnění a zlepšit kvalitu života. Rezistence na ADT je do jisté míry zapříčiněna reaktivací androgenního receptoru v perzistující adrenální produkci androgenů, zvýšením intratumorální produkce testosteronu a modifikací biologické charakteristiky androgenních receptorů.

Tab. 1. Přehled nežádoucích účinků při léčbě ADT + docetaxel, studie CHAARTED

Tab. 1. Summary of side effects of treatment with ADT + docetaxel

Událost	Grade 3	Grade 4	Grade 5
		Počet pacientů	
Alergická reakce	7 (1,8)	1 (0,3)	0
Únava	16 (4,1)	0	0
Průjem	4 (1,0)	0	0
Stomatitida	2 (0,5)	0	0
Motorická neuropatie	2 (0,5)	0	0
Náhlé úmrtí	0	0	1 (0,3)
Anémie	4 (1,0)	1 (0,3)	0
Trombocytopenie	0	1 (0,3)	0
Neutropenie	12 (3,1)	35 (9)	0
Febrilní neutropenie	15 (3,8)	9 (2,3)	0
Infekce související s neutropenií	5 (1,3)	4 (1,0)	0
Jakákoli událost	65 (16,7)	49 (12,6)	1 (0,3)

Zdroj: upraveno podle Sweeney CJ, et al. *N Engl J Med* 2015.